

„Neen, psychologisch verwacht ik eer goede dan verkeerde gevolgen van de goudclausule.”

Ik zal hier niet een debat, b.v. met Libourel beginnen. De lezer zal zelf de zwakke plaatsen in zijn betoog kunnen opmerken. Slechts enkele opmerkingen kunnen hier gewenscht zijn. Libourel sluit het eerste hoofdstuk met den volgende zin:

„Het is niet voor niets, dat men ondanks de eeuwen-oude bezwaren aan de waardeverandering van het geld verbonden, er toch de voorkeur aan heeft gegeven in het geld een vasten waarde-meter te hebben.”

Dit is nu wel heel aardig gezegd, doch de „voorkeur” is geen *voorkeur* voor het behoud van de vastheid van den waarde-meter. Bovendien: de voorstanders begeeren die „vastheid” zeker niet minder sterk dan de tegenstanders. De woorden: „ondanks” en „toch” in den geciteerden zin zijn mij duister. Hieraan mag worden vastgeknopen een verwijzing naar wat op pag. 53 staat:

„Als men dan dus in den gedachten-gang van de voorstanders van goudclausules consequent hier toe zou komen, dat voor alle transacties een goudclausule werd opgenomen, wat had men dan bereikt? Dan heeft men aan het geld zijn belangrijkste functie ontnomen. Men kan haast zeggen, dat men het zou hebben afgeschafte.”

Hier zijn wij aan de kern van het vraagstuk aangeland.”

Hiertegenover valt op te merken, dat niet de voorstanders van de goudclausule door het opnemen daarvan in contracten, aan het geld zijn functie gaan ontnemen. Dit geschiedt, wanneer de huishoudingen van staat en gemeenten en koloniën in de war loopen. De regeeringscolleges in de eerste plaats kunnen er veel aan doen, of het geld zijn functie behoudt, ja dan neen. De voorstanders der goudclausule zullen niets liever zien, dan dat de toepassing daarvan nooit noodig zal zijn.

De „kern van het vraagstuk” wordt dus herleid tot deze vraag, of de regeerders hun taak zullen verstaan. Men mag het niemand euveld duiden, wanneer hij, ziende hoe rondom hem, mede door de lachhartigheid van meer dan een regeering, de volkshuishoudingen in het moeras zijn gewerkt, zich niet zonder meer aan het beleid van de overheid overgeeft. Ik verwijs hierbij naar mijn boven gegeven opmerkingen omtrent het gebruik van ons redelijk denken en ik wil voorts herinneren aan den gulden regel, dat ieder zooveel mogelijk op eigen zaken zijn eigen orde stelde. De restrictie, die het Christelijk denken daarbij voorschrijft, in acht nemende, is altijd nog respect te toonen aan het „Help u zelf”.

A. S.

OPVOEDING EN LAGER ONDERWIJS

„Herziening der Lager-Onderwijswet”.

De intermitterende bron is weer begonnen te werken. Ik bedoel, dat Prof. Rutgers zijn bijdragen onder bovenstaande titel weer is gaan voortzetten. Sinds 25 Juli 1931, toen No. 5 verscheen, stond het stil, maar nu kwamen op 12 en 19 Jan. i.l. de nummers 6 en 7 hun opwachting maken. Laten we hopen, dat de schrijver nu weer een poosje regelmatig blijft zenden, want er valt inderdaad nog wel wat te praten over de plannen, die in het ontwerp-Terpstra voor ons liggen. En het is altijd een genot Prof. Rutgers te lezen over een materie, waarin hij zoo thuis is en waaraan zijn naam zoo nauw is verbonden.

Met zeldzame instemming las ik No. 7, dat in hoofdzaak bestaat uit een afstraffing van het „Comité van Aktie”. Dat Comité zet heel het land op stelten, zoo meent althans de Bode, en licht ons volk in over de aanslag, die nu wordt gedaan op het onderwijs. De ontleding van de hoofdpunten, waarmee het Comité voor den dag komt en de bestrijding daarvan door den Hooggeleerde zijn aldoende. Ik kan mij niet anders voorstellen, of de leden van dat „Comité van Aktie” hebben er stuk voor stuk een slechte avond mee gehad. Het moet hun duidelijk worden, dat ze niet op de hoogte zijn met de dingen, waar ze lawaai over maken. Kostelijk vind ik, hoe hun zucht naar bezuiniging aan de kaak wordt gesteld. Al die bezuinigingen hebben betrekking op het bijzonder onderwijs — „den goedkoopsten van de twee takken van ons lager onderwijs. Daarmede is de ernst van het bezuinigingsstreven van het Comité voldoende aangegeven.”

Minder volle instemming zal wel vinden, wat de schrijver zegt in No. 6 over de doelmatige organisatie van een school. Is eenmaal vastgesteld, dat voor een bepaald schooltype zooveel en niet meer leerkrachten beschikbaar zijn, dan moet het Bestuur nitmaken, op welke meest voordeelrijke wijze daarvan kan worden geprofiteerd. Dan mogen er niet te veel knellende overheidshanden zijn. Dat zijn we wel met den schrijver eens. En dan komt hij weer pleiten voor een idee, wel meer door hem opgeworpen, om namelijk de laagste klassen maar halve dagen te laten komen. Dat zou aan de school lastige combinaties of verdeelingen van klassen en overvolle lokalen kunnen besparen.

Wel niet met volle instemming, maar toch als een stem uit de praktijk, haalt de schrijver een enthousiast stukje van een oud-hoofd uit de „Haagsche Post” aan. Deze had de beste resultaten van halve schooltijden gezien.

Toch vrees ik, dat we ons onderwijs een slechte dienst zouden bewijzen met dat rantsoeneeren van de twee laagste klassen op de helft van de normale tijd. Men denke in, dat de kleine kleuters, die veel moeten oefenen, om de noodige vaardigheden te krijgen, maar op de helft zouden komen. Nu lezen ze twee keer per dag, dan maar één keer en het klinkt paradoxaal, maar dan brengen ze het niet tot de helft van het nu bereikte. De tusschenruimten moeten klein, de oefenbeurten moeten vele zijn. Dat geldt voor lezen, voor schrijven, voor rekenen. Grote jongens zou men eer minder les kunnen geven en meer zelfstandig kun-

nen laten werken, maar daar stuit men op de veelheid van vakken. Wordt de oplossing in de richting van Prof. Rutgers gezocht, dan zou men in de laagste klassen een leelijke achterstand krijgen en daar moet men de beteekenis voor de geheele school niet van onderschatten. We moeten met ons onderwijs, vooral op het platteland, niet terugwijken we het aan onze kleine burgers en boeren in de strijd om het bestaan niet moeilijker maken. Temeer zou het te betreuren zijn, wanneer aan de voorgestelde oplossing een argument kon worden ontleend, waarop men de mogelijkheid van het ontwerp-Terpstra zou bepleiten. Ik geloof niet, dat de mogelijkheid, waar het wetsontwerp de school voor plaatst in dezen weg kunnen worden opgelost.

Ook van de zijde der ouders zullen bezwaren rijzen. De schrijver wijst daar al op. Dat de kleintjes alleen naar en van de school zouden moeten komen zonder het geleide der oudere leerlingen, is ook weer op het platteland vooral een groot bezwaar. Niet overal, ofschoon de gevaren bij het snelverkeer op menige landweg grooter worden. Maar men moet b.v. onze bosch- en heidepaden kennen, of de paadjes langs de wijken met de vondertjes om te verstaan, hoe hoeveel zorg een moeder een klein kind zal zien gaan en zal terugverwachten. En dan moet het glad zijn! Zie, dat zijn bezwaren, die maar niet zoo hier en daar kunnen worden weggenomen. En in die streken moet men toch vooral goed onderwijs hebben.

Daar komt nog bij, dat een kleine baas meer thuis bij menig moeder ook wel meer bezwaar zal ontmoeten, dan de schrijver laat voorkomen. Die knapen van zes, zeven jaar, kunnen lastig zijn bij de anderen, die nog thuis zijn.

Prof. Rutgers geeft het geval van een school van even 220 leerlingen. Ook voor de andere typen zou het moeten worden nagegaan. In 'algemeen lijkt het mij wel wat bedenkelijk, de bezwaren, die een schoolregeling treffen, op te lossen door de kinderen thuis te laten.

Zoals ik in 'begin zei, zien velen met belangstelling naar de verdere publicaties van Prof. Rutgers uit.

Gr.

G. MEIMA.

DE PERSSCHOUWING

Kwestie-Ubbink.

De Klaarhamer schrijft in „Fr. Kbl.”:

We hopen zeer dat Dr Ubbink zich zal laten zeggen en den moed zal hebben zich van ongelijk te laten overtuigen. Hoewel in die hoop zich vrees gaat mengen, nu we lezen dat hij een brochure over de schorsing zal uitgeven.

En later:

Aanhang hebben de dissidenten van de leerbeslissingen van 1926 tot dusver onder de leden onzer kerken weinig of niet. Geen wonder. Het is daar alles negatie. Maar positief werk, dat ons gereformeerd belijden verder brengt, hebben zij nog niet geleverd. En dat wil ons volk toch.

De C. W. J. v. Lammelt stelt in „K.bode (J. Brielle)” een vraag:

Nu is dit gauw gezegd: Zulke mensen moeten er maar uit.

Wij spreken dat niet tegen. Het kan niet anders. Maar — denken wij nooit eens over de vraag: hoe komen zulke mensen er in?

Even later:

wie een „nieuwe” belijdenis wil maken in plaats van degene, die hij aanvaard heeft, die kan in goede consensie geen Dienaar des Woords blijven in die gemeenschap, en die gemeenschap van kerken kan hem niet in zijne rechten handhaven.

Maar geeft men zich wel rekenschap ervan, dat daarachter ligt een gemeenschappelijke schuld van ons volk?

Zou het niet eens tijd worden, dat wij op DAT teekenen dea tijds-gingen laten?

Ten slotte:

Als onze kerken, ik bedoel dat nu heel plaatselijk, vasthouden en eischen blijven naar naar recht, de onverschuldete gereformeerde waarheid; en niet zich vergapen aan allerlei nieuwe, waardelooze menselijke vonden, dan komen zulke leeraars er niet meer in.

En dat is duizendmaal beter, dan in hoogheid des harten er uit te dringen, die wij er zelf eerst in hebben toegelaten.

Maar verandering bij een predikant is toch altijd mogelijk.

„De Heraut” spreekt over de overeenstemming in de ideeën van Prof. Du Plessis (Stellenbosch, Zuid-Afrika) en die van Dr Ubbink. In verband hiermee wordt een oude geschiedenis in herinnering gebracht:

De Ned. Geref. Kerk in Zuid-Afrika heeft dezelfde belijdenisschriften als wij en de opvattingen, die Prof. Du Plessis heeft, toonen de sterkste overeenkomst met wat Dr Ubbink in zijn boek beweerd heeft; zelfs de argumenten door Prof. Du Plessis aangevoerd zijn grotendeels dezelfde. De vraag zou zelfs kunnen opkomen of dit verband toevallig is en er geen verbandsschakel van Zevenhoven naar Stellenbosch heeft

bestaan. Over de vraag, wie de schrijver was van den brief uit Holland, dien Prof. Du Plessis in het „Zoeklicht” publiceerde zonder den naam van den schrijver te noemen, behoeft dan ook thans wel geen twijfel te bestaan. Dr Ubbink zelf zal dit geen oogenblik ontkennen, al weigerde hij destijds dit te doen, omdat deze brief zonder zijn weten of toestemming gepubliceerd was. Waar deze brief in Zuid-Afrika veel gerucht maakte en de verdenking van den schrijver van dezen brief te zijn, ook op andere predikanten viel, is het beter den auteur van den brief thans openlijk te noemen. De smet destijds op onze Kerken geworpen, dat men een predikant, die zulke dingen leerde, ongemoeid liet, zal thans wel zijn afgewischt, en andere predikanten behoeven nu niet meer verdacht te worden, dat zij op een dergelijke wijze hun sympathie met Prof. Du Plessis hadden geuit.

In verband hiermee is ook deze uitspraak van betekenisse, om het standpunt van Dr Ubbink te hooren qualificeeren door „De Heraut”:

Het is duidelijk, dat Prof. Du Plessis zich ten opzichte van de Schrift geheel op het standpunt der ethische theologie had gesteld, ook al trachtte hij dit met een beroep op de belijdenis en de reformatoren te dekken.

Immers:

Het zijn dezelfde argumenten, zooals men ziet, die ook door Dr Ubbink werden aangevoerd.

In het volgende nummer van „De Heraut” komt Dr Ubbink zelf aan het woord. Inzake zijn bedoeling interesseert ons wat hij zegt:

Al bedoelde ik met mijn boek, toen ik zag dat de officiële actie der Kerken zou doodloopen op de Synode van Arnhem, om te komen tot een nieuwe belijdenis, dit doodloopen te voorkomen; toch was het wettelijk een vervullen van den wensch van Assen.

Maar dat zij zich hierin niet vergist hebben, en dat er dus wel sprake van was, kan ook nog blijken uit de bespreking van mijn voorstel, in de Reformatie, van Prof. Hepp, eveneens lid van de Synode, waar deze mij aan het eind nog weer eens persoonlijk, publiek en uitdrukkelijk uitnodigde tot zulk een systematische uiteenzetting.

Prof. Kayper antwoordt hierop:

Het is ook wel ietwat zonderling, dat wanneer de bedoeling van het boek was geweest om aan den wensch der Asser Synode te voldoen, daarvan in het boek zelf voorts geen woord gezegd wordt, de indruk, dien dit boek op elk onbevangen lezer zal maken, geen ander is, dan dat de schrijver voldoen wilde aan de bedoeling van de Leeuwarder Synode door een betere formulering te geven van de artikelen onzer Belijdenis daar genoemd, nu z.i. de deputaten, aan wie de Synode dit werk had opgedragen, hun taak niet behoorlijk hadden volbracht. Dat voorts de Asser Synode er geen oogenblik aan gedacht heeft aan Dr Ubbink te vragen zulk een nieuwe geloofsbelijdenis omtrent Schrift en Kerk op te stellen, is duidelijk en voor hetgeen Dr Ubbink verder uit het antwoord der Asser Synode hem gegeven, afleidt, mogen we wel volstaan met hetgeen Dr K. Dijk daarop reeds heeft geantwoord.

In „Woord en Geest” probeert Ds J. C. Aalders Ds Buskes' afwijzing van Dr Ubbink's thetische beschouwingen weer ongedaan te maken. De leiding van het blad is op dit punt niet eensgezind:

Daarom zou ik liever, dan, gelijk Ds Buskes deed zoo scherp te onderscheiden tusschen het positieve en het negatieve, tusschen eigen opbouw en de critiek, waarbij het negatieve, de critiek aanvaard wordt, maar het positieve, eigen opbouw afgewezen, twee dingen doen. Ten eerste duidelijk onderscheid maken tusschen het theologische en het wijsgeerige, om beide afzonderlijk te behandelen en te beoordelen. Daarbij zou het wel eens kunnen blijken, dat het eigenaardige wijsgeerige standpunt van Dr Ubbink volstrekt nog niet de eenige verbindingsmogelijkheid was met de geboden nieuwe gezichtspunten op bijbel, kerk en belijdenis. En ten tweede zou ik, ook bij afwijzing van of critische reserve tegenover de wijsgeerige veronderstelling van Dr Ubbink, willen voorstellen: laat ons tegen het nieuwe, positief door Dr Ubbink gebodene, in theologisch opzicht, ons niet ineens met al te forse afwijzend gebaar over stellen, maar onbevangen en ernstig daarop ingaan. Er is toch nog wel een derde mogelijkheid tusschen de felle afwijzing van Ds Buskes en de door hem daartegenover gevreesde, dat wij in eens alles als in een roes en als het ware onder applaus zouden overnemen.

Is wijsgeerige „instelling”, gelijk Dr H. wil, noodig? vraagt Ds Aalders. Hij antwoordt:

Mijns inziens is het niet noodig de proeve eener nieuwe belijdenis aangaande Schrift en Kerk — een zuiver theologisch belang — te verbinden op de manier als Dr Ubbink gedaan heeft, met een bepaalde wijsgeerige instelling. Het is zelfs ongeraden. Op die manier geloof ik niet, dat het verband tusschen theologie en filosofie, dat ongetwijfeld noodzakelijk is, gelegd moet worden. Het is altoos precair de belijdenis van Schrift en Kerk afhankelijk te maken van een bepaalde wijsgeerige oriëntatie. Ik moet daar bezwaar tegen maken.

Tot zooverre. —

Catechisatie vóór honderd jaar.

In „Geldersche Kerkbode” schrijft de heer G. van Zeggelaar (Ransdorp) iets over de catechisatieboekjes, die een eeuw geleden in zwang waren:

Voor de jongste leerlingen werd vroeger — ook door ons — gebruikt het alom bekende vraagboekje door den Schoolopziener H. Wester, den man, doordrenkt van den geest der Maatschappij tot Nut van

het Alge-
geloofsv-
Zijn s-
meen ir-
stige-
gezongen
mijn me-
Ter ka-
sang”.

Daar-
Te lei-
Daar-
Var-

Will-
Opdat
En di-
Voo-

Ik we-
van We-
onzer s-
chisatie

Het veil-
een feit, d-
der „door-

De hee-
Bijbel”.

Doch
van de
moeten
zeide tot
14 vs.
smaadhe-
Dan we-
ontrant
moeders
eervolle
huis en
zich nie-
En di-

Het is l-
nu zelfs
kerkelijk
Heere J-
volgen v-
bouwen
wege ble-
trekt teg-
—33). 3
toega-
eigen li-
geheel o-
zijn van
een soo-
bezig zi-
dooden.
bloedige
de kerk.
De men-
ferende
daarop

Wat
eigendoi-
van ons
niet vre-
hoosheit
die en
lend. M-
klaar st-

Even is
In on-
van Chi-
gemakke-
„een ov-
zal het
heid aa-
kerk.

Ja ju-
De „zw-
het word-

Via „De
Voor-
kerk. Di-
Voi-
Daar-
Alles
Neen.

Antwi-
bed. K-
En d-
Waar-
tium,
wat „ad-
teekentf-
In el-
taal is,
dat Ken-
Dat l-
wanneer

Voor on-
lang der-
novelen. I-
dat was n-

„De Tel-
als volgt: